

Brocki, Zygmunt

"Studia językoznawcze poświęcone profesorowi doktorowi Stanisławowi Rospondowi", Wrocław 1966 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/2, 466

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



Studia językoznawcze poświęcone profesorowi doktorowi Stanisławowi Rospondowi. Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław 1966, ss. 467.

Tom ofiarowany jest prof. S. Rospondowi w 60 rocznicę urodzin i 35-lecie pracy naukowej. Na czele znajduje się napisany przez prof. S. Bąka rys biograficzny jubilatą i zebrana przez T. Tornikidis bibliografia jego prac z lat 1931—1965.

W tomie znajdujemy m.in. pracę P. Zwolińskiego *B. K. Malicki i jego trzy redakcje ortografii polskiej z lat 1699—1701*. Wymieniony w tytule krakowianin, Bartłomiej Kazimierz Malicki (1644—1706), doktor filozofii i medycyny od 1681 r., potem profesor Akademii Krakowskiej, jest autorem bardzo oryginalnej gramatyki języka polskiego (*Tractus ad compendiosam cognitionem Linguae Polonicae* [...], b.m.w. 1699), pierwszym Polakiem-romanistą, który przygotował i wydał po polsku podręcznik języka francuskiego (*Klucz Do Języka Francuskiego To iest Grammatyka Polsko-Francuska*, Kraków 1700) i francusko-polskiego słownika czasowników (*Lexykon Francusko-Polski to iest Dikcyonarz Albo Zebranié wszystkich Słów Francuskich* [...], Cracovie 1701). Oryginalność gramatyki polskiej Malickiego prof. Zwoliński wykazał już w 1956 r. w artykule ogłoszonym w „Poradniku Językowym” (*Gramatyki języka polskiego XVII wieku jako źródło poznania ówczesnej polszczyzny*), w artykule obecnie referowanym omawia poglądy Malickiego na ortografię.

Celem opracowania prof. Zwolińskiego jest zwrócenie uwagi na wykład Malickiego o ortografii jako ciekawe źródło do historii języka polskiego XVII w. Opracowanie to należy — w założeniu autora — do opracowań z zakresu historii języka polskiego, czyli do opracowań lingwistycznych, nie jest opracowaniem z zakresu historii językoznawstwa.

Na to, że są to dwie różne dyscypliny, zwraca w tymże tomie uwagę A. Furdal w artykule *Przedmiot i zakres historii języka polskiego*. Historycy języka polskiego zajmują się takimi zagadnieniami jak np. pochodzenie polskiego języka etnicznego, najdawniejsze zabytki językowe, dialekty staropolskie, pochodzenie języka literackiego, rozwój pisowni, wpływ druku na utrwalanie norm językowych, wpływy obce, język poszczególnych epok w literaturze itd., a także dzieje językoznawstwa w Polsce, w tym rozwój leksykografii. Tymczasem — jak pisze dalej A. Furdal — „Problemy takie, jak np. dzieje leksykografii czy w ogóle językoznawstwa w Polsce, do historii języka nie należą. Mogą one być wykładane razem z tym przedmiotem, ale stanowią odrębną dyscyplinę, historię nauki, w tym wypadku historię językoznawstwa w naszym kraju” (s. 117); „przedmiotem badań historii języka jest rozwój odmian językowych” (s. 122).

Sprawa jest zasadniczo jasna, ale — zauważmy — nie zawsze da się ściśle powiedzieć, co należy do historii języka a co do historii językoznawstwa. Oczywiście opracowania takich zagadnień jak pochodzenie języka, wpływ druku na utrwalanie norm językowych itp. (zob. wyżej) do opracowań z zakresu historii językoznawstwa nie należą, są to zagadnienia leżące w sferze zainteresowań dyscypliny zwanej historią języka. Ale bywają opracowania leżące zarówno w zakresie opracowań historycznojęzykowych jak i historii językoznawstwa (przy czym nie idzie tu o jakieś pogranicza obu tych dyscyplin, wydaje się, że tutaj w ogóle nie może być mowy o wzajemnych pograniczach tych dyscyplin). Takimi są opracowania, które przedstawiają poglądy na język sformułowane przez jakieś osoby, szkoły, grupy, opracowania omawiające dawne dzieła poświęcone językowi. Przedstawienie wkładu danej osoby, szkoły itd. do językoznawstwa daje jednocześnie informacje z zakresu historii języka, same te dawne dzieła są bowiem źródłami do historii języka.